

BORAH JE NAPOLNIL STAROGARDNIKE S STRAHOM.

Bojevitni senator je izkaval paniko v stari gardi, kak je prišel agitirati za osvoboditev političnih jetnikov.

VELIK STRAH V WASHINGTONU.

Washington, D. C. (Paul Hanna, Federated Press). — Senator William E. Borah, ki je pri Hardingovi administraciji zapisan za slabega Indijanca, je izkaval to mahav in zapustil rezervacijo stare republičanske garde poln bojne barve. V Beli hiši je valed tega zavladala panika in dan je bil ukaz, da se zažgo svarični kresni na vseh starogardnih gričih, ki imajo opozoriti nezavarovane kandidate pri novembrskih volitvah, da naj bodo na straži pred iduškim marširanjem.

Klio Patrika Henryja: "Dajte mi svobodo ali dajte mi smrt!" ni tako pretresel kralja Georgeja III., kakor je stare gardo pretresel oster klio Boraha, da morajo biti vsi politični jetniki takoj izpuščeni, če ne, zadene politična smrt stranke in političarje, ki drže te jetnike v celicah.

Vsi časopisi v glavnem mestu prinašajo v debelih črkah resnice o političnih jetnikih, katero razglasa senator Borah z gorskih vrhov. In Borah je tu ravno tako popularen kakor na deželi.

Harding se je odpravil na golf, toda pokvaril mu ga je Borah, ki hodi okrog po Ameriki in načeva stoprocentne nemške špijone in bombne zarotnike, katere je administracija poljubila na lice in jim odprla vrata ječe, dočim je 75 ameriških delavcev še danes v zaporih zato, ker so s svojimi bojem za boljše mezde prekršili vojne zakone, ki niso več v veljavi.

Tukajnji opazovalci kličejo v spomin, da je bil Borah tisti faktor, ki je s svojo resolucijo in ognjevitimi govori v senatu prignil Hardingovo administracijo do sklicevanja znane "razoročitvene" konference v preteklem letu. Borah je nevaren stari republičanski gardi zaradi tega, ker vedno izbere gotove zahteve v psihološkem momentu, vedoč, da bodo sprejete, ako se naredi dovolj pritiska zanje. Njegova zahteva zdaj je, da administracija izpusti brezpopojno izpusti vse politične jetnike in Hardingovo administracijo je strah.

Washington je poln govorice, da je Harding odgodil pomiloščenje gotovih političnih jetnikov za Zahvalni dan, potem nekaj za Božič itd. Borah je morda slišal te govorice in sklenil sam pri sebi, da za osvoboditev teh jetnikov je lahko vsak dan dober praznik.

Administracija mora zdaj izbiti med pomirjenjem Boraha in ugodenjem njegovi zahtevi ter svojem stari stališčem, da naj bodo puntarji v ječi. Toda psihološki moment je tukaj: volitve so pred durmi! Kaj početi?

SLIKA O PONOČNJAŠKI FINI DRUŽBI.

Washington, D. C. — Policija je bila obveščena o nepostavnih orgijah, ki se vršijo na stanovanju dr. Gibbonsa, nekega večera, ko je Gibbons šel v Florido in je njegova žena povabila številno fino družbo. Policija je prišla v spremstvu brata dr. Gibbonsa na dom, kjer je staknila pravo moderno "Sodomo in Gomoro". Pri orgiji so bili samo imenitniki, nekaj visokih glav iz senata, "prominentni" veletrgovci, S. Baxter, par plemenitašev in gđ. A. Harperjeva, dama iz "najboljše družbe" v Baltimoreju.

Moški so bili oblečeni v ženskih hlačah, ko je prišla policija, dame pa so bile oblečene na tak način, da se je policija sramovala vstopiti. Gospa Gibbons pa ni bila priotna, temveč v družbi z gospodjo Courtneyjem v bližnji sobi študirala poglavje ljubezni. Družbi ni bilo treba drugega kot pisčali so vsak po \$50 poročila in policija je zadovoljna odšla.

ŽELEZNIŠKI DELAVCI SO SE IZREKLI ZA INDUSTRIJSKO UNIJO.

Detroit, Mich. — Delegatje na konvenciji organizacije železniških delavcev na progah in v delavnicah so s veliko večino sprejeli resolucijo za združenje vseh železniških uniij v eno samo industrijsko organizacijo. Predsednik Grable je nasprotoval resoluciji, toda kljub opoziciji starih odbornikov je bila sprejeta v razmerju štirih proti enemu. Na konvenciji je 1600 delegatov.

BAKMETIJEV SE JE VRNIL V AMERIKO.

Iz Pariza je prinesel svež načrt za strmoglavljenje ruskih sovjetov.

BORAH GA MORDA POKLIČE NA ODGOVOR.

Washington, D. C. (Federated Press). — Boris Bakmetijev, poslanik ruskih kontrarevolucionarjev v Parizu, se je vrnil v Ameriko in še te dni potrka na vrata državnega departmanta.

Bakmetijev je tukaj služboval kot "poslanik" ruske Kerenskijeve vlade štiri leta in pol, torej štiri leta po tistem, ko je Kerenskijev nesrečni režim padel v grob. Leto in pol spomlad je Bakmetijev naglo pobral šila in kopita in odfrčal v Pariz. To je bilo takrat, ko je senatni odsek, kateremu je predsedoval Borah, pozval "poslanika", da naj pride pred odsek in pove vse, kaj mu je znanega o japonsko-mongolskem banditu Semjonovu, ki je mesaril ameriške vojske v Sibiriji.

Cenjeni "poslanik" je postal begunec in vse te mesece se je mudil v Parizu med drugimi begunci iz Rusije: bivšimi veleposelniki in carskimi političarji, ki še danes sanjajo o strmoglavljenju sovjetov s silo. Ako se vaš poročevalec ne moti, se je s povratkom Bakmetijeva v Washington vrnila tudi protiruska propaganda. Slavni poslanik emigrejev ima v svoji posesti še milijona dolarjev, ki so bili nekoč posojeni Rusiji in izročeni njemu v "varstvo". Kakor se čuje, je Bakmetijev prinesel iz Pariza svež načrt protirevolucije v Sovjetski Rusiji in ta načrt bo skušal prodati našemu državnemu departmantu.

V imenu svojih zaveznikov v Parizu bo Bakmetijev obljubil naši administraciji novo in "čisto kmetosko vladno" v Rusiji — ki bo ravno tako dobra kakor so vse druge "dobre" vlade — v enem letu. Ta "kmetoska vlada" — tako se glasi prospektus iz Pariza — vpostavi kapitalistični red, poplača vse carske dolgeve in razveljavi zadnjo piko sovjetskega programa. Nekdo, ki je imel vpogled v Bakmetijevov načrt, piše: "Zdi se mi, da ta obljuba za vstavljenje vse radikalne propagande je najboljša točka v programu pariških Rusov. Leninove heretične ideje so strašnejše kot čeka ali sovjeti."

Senator Borah pa morda prekrži račune Bakmetijevu in njegovi novi propagandi. Senatska pozivnica je še veljavna in Borah mogoče kmalu pokliče poslanika emigrejev na odgodoeno zaslika-nje.

PRODUKCIJA BOMBAŽA SE JE ZNIZALA.

Washington, D. C. — Department za poljedelstvo je objavil, da je produkcija bombaža znatno padla. V mesecu septembru je bilo nabranih 440.000 omotov manj kot v avgustu. To znači, da je pridelek v septembru za 50 odstotkov pod normalo.

4-odstotna prohibicija v Panami.

Panama. — Predsednik Porras je izdal dekret, v katerem izjavlja, da je prepovedano prodajanje alkoholnih pijač ameriškim vojakom in mornarjem, ki vsebujejo več kakor 4 od sto alkohola. Dekret je bil izdan, ko je sodišče izjavilo, da je bila prejšnja stroga prohibicijska postava veljavna le za vojne dobe.

LASTNIKI PARNIKOV GAZIJO ZAKONE.

Parobrodne družbe se očitno porojujejo iz La Follettovega zakona glede mornarjev.

STAVKOKAZI, NEKMOŽNI ZA POSLE, NA VELIKIH JEZER- NIN.

Chicago, Ill. — K. B. Nolan, tajnik uniije brodarških delavcev na Velikih jezerih, ki stavkajo od 1. oktobra za osemurni delavnik, je v četrtek poslal telegram trgovinskemu tajniku Hooverju s obtožbo parniških družb, ki očitno gazijo zvezne zakone, samo da zdrobe stavko.

Nolan poroča Hooverju, da družbe najemajo stavkokaze, ki nimajo nobene izkušnje v brodarških poslih in jih pošiljajo s parniki na Velika jezera. Na nobenem parniku ni 65 odstotkov izkušenih brodarjev kakor zahteva La Follettov zakon. Kapitani parnikov se javno bahajo, da so jim rekli njih gospodarji: "Kar pojedite na vodo in krišite zakon. Boljkor vam drago, mi bomo še plačali globo za vas."

Tajnik uniije opozarja Hooverja, da 75 odstotkov vseh jezerskih parnikov gre skozi kanal Sault Ste. Marie in ondotni carinariki oblastnik se lahko prepriča o kršenju zakona. Na vseh parnikih, na katerih so stavkokazi, so oborožene garde, ki skrbijo, da stavkokazi ne pridejo s mikomur v dotiko v pristaniških najmanj pa z zveznimi uradniki.

12.000 brodarjev je na štraku za osemurni delavnik. Glede masde ni nobenega spora.

JEKLAŠKI MAGNAT SPRE- LIKA TUDI S PLENICO.

Washington, D. C. — Pri prvem zasledanju zvezne trgovske komisije, ki je imela nalogo po senatu prelaskati cene pšenice, so izvedeli o jeklaškem magnatu iz New Yorka J. L. Repoplu, ki se je v pretekli sili in pomlad pečal s pšenico. Repoplu je izdal zagovor, s katerim bi rad pokazal, kako nedolžna je njegova umazana spekulacija. Lani je kupil 2.500.000 bučljav po \$1.03, par dni pa jo je lahko prodal po \$1.13, ne da bi moral plačati kake prevozne stroške, ali da bi imel kako drugo sitnost. Prva spekulacija s pšenico mi je prišla na \$100.000 čistega," je povedal v zagovoru.

Magnat je, kakor bi se v svojem zagovoru smejal celemu svetu, komisija pa menda močeli in bo pustila jeklaškemu trustjanu še dalje veržiti z žitom.

KEVAVI PLEMENSKI IZGREDI V ALABAMI.

Montgomery, Ala. — Nek zamorec je bil umorjen na cestni železnici, kak ducat napadenih in en belopolti med nemiri ustrelen. Nemiri so sledili, ko je policija zaprla zamorec Joe Terrellia, ki je bil obtožen, da je streljal na nekega belopoltnega Wilsona. Aretiranje so se koperstavljal, da ni nikogar ustrelil in svoji se potegnili z njim. Zaprlj so se več črnecev, ki so hoteli, da oblast oprosti jetnika, čel, da je nedolžen. Priše, ki trdijo, da je bil Terrell odsojen od mesta, ko je bil umorjen Wilson, so tudi pridržali do porote.

Nov razkol med socialisti v Italiji.

Rim, 6. okt. — Na kongresu socialistične stranke v Italiji, ki se je vršil zadnje dni v Rimu, je prišlo do novega razkola. Zmer-na frakcija pod vodstvom Turattija, Trevesa in Modiglianija, ki je predlagala sodelovanje socialistov v koalicijski vladi, je bila poražena in njeni delegatje so zapustili kongres.

LINČARSKIH UMOROV BO LE- TOS VNO KOT JIH JE BIL LANI.

New York, N. Y. (Fed. Press). — Letos je že bilo do zdaj izvršenih toliko linčarskih umorov v Združenih državah kakor v vsem prejšnjem letu 1921. Število linčanih oseb — skoro sami črnei — znaša do danes 51. Država Texas ima prvenstvo v tem divjaštvu s 14 drhalakimi umori na svoji vesti; Georgija je druga s 11 in Mississippi tretja s osmimi linčarskimi umori. V severnih državah letos še ni bilo nobenega takega zločina.

SOCIALISTI V AVSTRIJI SO PROTI POSOJILU.

Napovedali so ljut boj krščansko-socialni vladi, ki je prodala republiko zavezniškimi bankirjem.

AVSTRIJA POSTANE EKO- NOMSKA KOLONIJA.

Dunaj, 6. okt. — Avstrijski socialisti so napovedali ljut boj pogodbi za posojilo po načrtu lige narodov, katero je podpisal ministrski predsednik Seipel v Ženevi zadnjo sredo. Pogodba se glasi, da Anglija, Francija, Italija in Čehoslovakija zajamčijo plačevanje obresti od posojila 680 milijonov zlatih kron, katerega podpišejo zavezniški bankirji za Avstrijo. Avstrija pa mora dati omenjenim državam kontrolo nad svojimi financami.

Dunajski "Arbeiter Zeitung", organ socialistične stranke, piše o tej aferi sledeče:

"Kredit, ki nam je obljubljen na temelju te pogodbe, bo prihajal v naših oblikah in za vsak slučaj bomo morali plačati zahtevane cene. Ligi kontrolirajo in hiteval dolgo vrsto ekonomskih reform za Avstrijo in naše ljudstvo, podanik entente, se bo moral pokoriti."

Lord Balfour je rekel, da bo kredit deloval dve leti in potem je Avstrija lahko svobodna in neodvisna. Po dveh letih ne bo več neodvisnosti. Inozemski kapitalisti nas bodo popolnoma zasvojili.

Čehoslovaki minister Beneš, italijanski minister Facta in naš ministrski predsednik — duhovnik Seipel igrajo šah za košček svobode, ki je še ostal Avstriji, toda spoznal bodo, da morajo računati s ljudstvom. Vsi vemo, da potrebujemo inozemski kredit, ali za ceno naše svobode ga ne maramo. Lord Balfour je pohvalil harmonično pogajanje s Seipelom, toda odkril se ni, da so v Avstriji ljudje, s katerimi se ni tako lahko pogajati, kadar pridemo do tega, da je treba Avstrijo dati tujim rokam. Najbolj kritična doba, odkar je bila ustanovljena republika, je tukaj."

List poziva delavce, da pobija pogodbo posojila z vsami silami. Pogodba mora biti ratificirana v shorneli predno je veljavna.

PRODUKCIJA ZLATA V 400 LETNI VREDNA 18 MI- LJARD.

Washington, D. C. — "American Official Year Book" ima sledečo statistiko glede zlata: V štiristo letih, odkar je Kolomb odkril Ameriko, znaša vrednost proizvedenega zlata na vsem svetu osemnajst milijard dolarjev. Osem milijard v zlatu je v denarju, ki kroži med ljudmi ali leži v bankah in ena četrtna te vsote je v ameriški zvezni zakladnici. Deset milijard v zlatu je pa porabljenih za zlatino in razne umetnine.

Ohile je izgubila province radi plebiscita.

Santiago, Ohile. — Po versalski pogodbi se je vršil plebiscit tudi v provinci Tacna in Arica, ki jih je imela zasledene država Čhile. Ljudsko glasovanje se je izreklo proti državi Čhile.

26 milijard mark izdanih v enem tednu.

Berlin, 6. okt. — Zadnji teden v septembru je bilo izdanega papirnatega denarja za 26 milijard mark.

KONFLIKT V ENTENTI ZARADI TRACIJE.

Zavezniki so se sprli na konferenci v Mudaniji; Italijani podpirajo Angleže, Francozi pa Turke. Grki nočejo sprejeti pogoja za izpraznitev Tracije in kemaliisti zahtevajo, da mora biti Tracija takoj okupirana. Angorska vlada je odgovorila na ententno noto s dne 23. septembra in sprejela v načelu točko glede Dardanel in Carigrada, zahteva pa, da se Rusija povabi na mirovno konferenco, ki se ima vršiti v Smirni.

RAZKOL MED GRŠKIMI REVOLUCIONARJI.

Venizelisti podpirajo svojo voditelja in obračajo hrbet militaristom.

APELI NA AMERIKO, DA NAI- IGRA ULORO ŠANDARJA.

London, 6. okt. — Iz Aten je prišla vest, da so se ministri, ki so pristali Venizelosa, sprli s "revolucionarnim odborom" zaradi Tracije. Venizelisti so sprejeli nasvet svojega voditelja Venizelosa, da je blaznost voditi vojno za Tracijo, katero je ententa obljubila Turkom. Venizelos je včeraj odpotoval iz Londona v Pariz, kjer ima sestanek s Poincarejem.

Atene, 6. okt. — Uradno poročilo "revolucionarnega odbora" se glasi, da se prostovoljci oglašajo v velikem številu na vojno za Tracijo. Železniške proge med Solunom, Dedegadem in Lulias-Burgasom so polne vlakov, ki vodijo čete, topove in potrebštila. Provisorijna vlada je odredila, da se mobilizirajo vsi moški, ki nji in vojski, kar jih je mogoče dobiti. General Nider je imenovan vrhovnim poveljnikom grške armade.

Delegacija grških poslancev in Tracije je včeraj posetila ameriškega poslanikovega namestnika Jeffersona Cafferyja s prošnjo, da naj pošlje v Washington njihov apel, da ameriška vlada vpliva na entento za sprejemitev turško-grških mirovnih pogojev in prepreči okupacijo Tracije. Ako pa Turki le dobe Tracijo, jedaj prosijo grški poslanci, da naj Amerika poskrbi, da pride v Tracijo stalna zavezniška šandarmarija, ki bo šivala grške kristjane.

Carigrad, 6. okt. — Na konferenci v Mudaniji se je neprimakovano pojavila kriza in nevarnost vojne je zopet na obzorju. Včerajšnja seja je bila naglo pretrgana in generala Harrington in Mombelli sta se sinoči vrnila v Carigrad na važno posvetovanje.

Konflikt so povzročili Grki zaradi vprašanja Tracije. Grški delegat je odločno izjavil, da ne sme biti govora o izpraznitvi Tracije, ker grške čete bodo branile deželo do skrajnosti. Izmet paša, zastopnik angorske vlade, je nato zrasel in zahteval, da turška armada mora takoj vkorakati v Tracijo. "Tracija mora biti turška. To je naš neomajen sklep. Ako hočete mir, dajte Tracijo nazaj. Če je ne dobimo slepa, smo pripravljeni na vse", so bile izmetove besede.

Angleški general Harrington je skušal pomiriti duhove, toda izmet se ni dal pogovoriti. Italijanski delegat, general Mombelli je podpiral Harringtona, toda kakor bomba je padla izjava francoskega generala Charpyja, da on podpira Kemala pašo po navodilu svoje vlade. Njemu je sledil odposlanec Henri Franklin-Bouillon, ki je dejal, da Francija si drugače razlaga mirovno noto s dne 23. septembra kakor Anglija in valed tega podpira Francija turške nacionaliste v vseh zahtevah.

Bilo je očitno, da je tabor entente razdeljen in da je nadaljevanje seje nemogoče. Angleški in italijanski delegatje so nekaj časa konferiral med seboj, nato so naznanili, da se odpeljejo v Carigrad na posvetovanje in šakanje novih navodil iz Londona in Rima. Za hip je izgledalo, kakor da se je konferenca razbila, toda uradno poročilo se glasi, da se zborovanje danes nadaljuje.

Harrington je pozneje pojasnil, da angleška delegacija nima oblasti, da bi dovolila Turkom takojšnjo okupacijo Tracije; prej mora dobiti dovoljenje iz Londona. Harrington je sinoči poslal dolgo poročilo v London in v Mudanijo se vrne šele potem, ko dobi odgovor.

Angleži ne polagajo nobene važnosti na okupiranje Kandre po Kemalistih. Kandra, ki se nahaja kakih 60 milj vzhodno od Carigrada na obali Črnega morja, je izven nevtralne cone na izmidskem polotoku.

(Dolje na 3. strani.)

RAZKOL MED GRŠKIMI REVOLUCIONARJI.

Venizelisti podpirajo svojo voditelja in obračajo hrbet militaristom.

APELI NA AMERIKO, DA NAI- IGRA ULORO ŠANDARJA.

London, 6. okt. — Iz Aten je prišla vest, da so se ministri, ki so pristali Venizelosa, sprli s "revolucionarnim odborom" zaradi Tracije. Venizelisti so sprejeli nasvet svojega voditelja Venizelosa, da je blaznost voditi vojno za Tracijo, katero je ententa obljubila Turkom. Venizelos je včeraj odpotoval iz Londona v Pariz, kjer ima sestanek s Poincarejem.

Atene, 6. okt. — Uradno poročilo "revolucionarnega odbora" se glasi, da se prostovoljci oglašajo v velikem številu na vojno za Tracijo. Železniške proge med Solunom, Dedegadem in Lulias-Burgasom so polne vlakov, ki vodijo čete, topove in potrebštila. Provisorijna vlada je odredila, da se mobilizirajo vsi moški, ki nji in vojski, kar jih je mogoče dobiti. General Nider je imenovan vrhovnim poveljnikom grške armade.

Delegacija grških poslancev in Tracije je včeraj posetila ameriškega poslanikovega namestnika Jeffersona Cafferyja s prošnjo, da naj pošlje v Washington njihov apel, da ameriška vlada vpliva na entento za sprejemitev turško-grških mirovnih pogojev in prepreči okupacijo Tracije. Ako pa Turki le dobe Tracijo, jedaj prosijo grški poslanci, da naj Amerika poskrbi, da pride v Tracijo stalna zavezniška šandarmarija, ki bo šivala grške kristjane.

Carigrad, 6. okt. — Na konferenci v Mudaniji se je neprimakovano pojavila kriza in nevarnost vojne je zopet na obzorju. Včerajšnja seja je bila naglo pretrgana in generala Harrington in Mombelli sta se sinoči vrnila v Carigrad na važno posvetovanje.

Konflikt so povzročili Grki zaradi vprašanja Tracije. Grški delegat je odločno izjavil, da ne sme biti govora o izpraznitvi Tracije, ker grške čete bodo branile deželo do skrajnosti. Izmet paša, zastopnik angorske vlade, je nato zrasel in zahteval, da turška armada mora takoj vkorakati v Tracijo. "Tracija mora biti turška. To je naš neomajen sklep. Ako hočete mir, dajte Tracijo nazaj. Če je ne dobimo slepa, smo pripravljeni na vse", so bile izmetove besede.

Angleški general Harrington je skušal pomiriti duhove, toda izmet se ni dal pogovoriti. Italijanski delegat, general Mombelli je podpiral Harringtona, toda kakor bomba je padla izjava francoskega generala Charpyja, da on podpira Kemala pašo po navodilu svoje vlade. Njemu je sledil odposlanec Henri Franklin-Bouillon, ki je dejal, da Francija si drugače razlaga mirovno noto s dne 23. septembra kakor Anglija in valed tega podpira Francija turške nacionaliste v vseh zahtevah.

Bilo je očitno, da je tabor entente razdeljen in da je nadaljevanje seje nemogoče. Angleški in italijanski delegatje so nekaj časa konferiral med seboj, nato so naznanili, da se odpeljejo v Carigrad na posvetovanje in šakanje novih navodil iz Londona in Rima. Za hip je izgledalo, kakor da se je konferenca razbila, toda uradno poročilo se glasi, da se zborovanje danes nadaljuje.

Harrington je pozneje pojasnil, da angleška delegacija nima oblasti, da bi dovolila Turkom takojšnjo okupacijo Tracije; prej mora dobiti dovoljenje iz Londona. Harrington je sinoči poslal dolgo poročilo v London in v Mudanijo se vrne šele potem, ko dobi odgovor.

Angleži ne polagajo nobene važnosti na okupiranje Kandre po Kemalistih. Kandra, ki se nahaja kakih 60 milj vzhodno od Carigrada na obali Črnega morja, je izven nevtralne cone na izmidskem polotoku.

(Dolje na 3. strani.)

VESTI O NEMIRIH V MEXIKI SO DELO GOTOVIM IZT- RESOV.

Washington, D. C. — Na tukajšnjem mehiškem odposlaništvu je izdana izjava, da so nemiri v Mehiki, kakoršne opisujejo ameriški listi, izmišljotine. Pri širjenih takih vesti vršijo gotovi interesi v Ameriki veliko propagando za vstajo v Mehiki.

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo nestalno, najbrž deževno in hladno. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 72, najnižja 62. Solnce izide ob 6:24, zaide ob 5:32.

PROSVETA

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosvete.

Otočna naselbina.

Spomladni sem čital dopis iz Kanase, v katerem je dopisnik opisoval tamkajšnje delavske razmere, kako se je jela cepiti solidarnost med prej dobro organiziranimi kanaskimi rudarji, o suspendaciji njih distrikta od U. M. W. of A. in na vse zadnje, da je izginila bratska ljubezen pri društvih, mesto nje pa da se je naselilo denunciranje itd.

Rojaki, kapitalisti se razumejo na svoje karte. Pošlejo si nekoliko provokaterjev, ki pod krinko radikalizma opravljajo judesko delo. Dostikrat se oni niti sami ne zavedajo, kako delo opravljajo, ker se dajo pregovoriti pretkanim agentom kompanije brez premisleka.

Na Delavski dan sem bil na shodu v Uniontownu, kjer so nastopili dobroznani govorniki, med njimi tudi James Maurer, član pennsylvanske državne legislature in sodrug Ross Brown, ki je pomneje govoril tudi v naši naselbini. Zadnji je zamorec in njegov oče je bil še suženj v Georgiji. Rekel je, da je bil njegov oče bolj poslušen od svojega gospodarja, kot je danes beli modern suženj od delodajalca, ki mu pusti delati samo tedaj, kadar dela ogromne profite. Ko se profiti akrežijo, pomeče delavce na cesto, za sluhka jim da, da delajo samo za sproti. Delavci je torej ob takih slučajih brez dela in brez jela.

Njegov oče kot suženj je šel vsako sredo pred svojega "mastra", ki mu je naložil na eno rok po 15 funtov "pasha", na drugo pa po 15 funtov sladkorja. Povrhu je suženj dobil trikrat na dan hrano. Ono, kar je dobil poleg hrane, je bil za nameček.

Govornik je govoril dalje: "Če bi danes v delavskem okraju nekoga mesta videli nekoga nositi toliko teže sladkorja in marmelade, bi prav gotovo kdo opozoril roko postav, da je treba dotičnika aretirati, ker je gotovo okradel kako trgovino, kajti plače delavca niso tolikšne, da bi mogel toliko hkratu plačati."

Bridka resnica je, da je res tako. Le vzemimo delavca, ki ima po 25c plače na uro in dela po osem ur dnevno. Njegova družina šteje 5 do 6 otrok in potem delajmo račun, kako se mora s svojim zaslužkom prehranjevati.

V Uniontownu je sodrug Brown rekel med drugim: "Vprašam vas, kakaj podjetniki imenujejo delavce plačane roke in na glave? Kadar gre mesarski agent kupovat živino, naroči: 'Hodem do glav goveda, sto glav ovac itd., kadar pa gredo najemati delavce, samo rečemo: rabimo 100 do 200 ali tristo močnih rok za to in to kompanijo. Delavce na imenujejo s glavami, ker v splošnem se niso pričeli misliti s glavami ali možgani, temveč še vedno delajo le s rokami. Zato jih delodajalci imenujejo 'roke' in ne 'glave'". Pri tem torej vidite, da ima živina prednost v njih očeh.

Pričnem naj torej s svojim dopisom o otočni naselbini, radi česar sem tudi priklisal v spomin dopisnika iz Kanase. Otočna je postala naša, nekdanja slovenska naselbina Herminie. Pravzaprav mislim, da je tako po vseh naselbinah, kjer je še stavka 80 tisoč premogarjev v Fayette, Westmoreland, Cambria in Somerset okrajih, kdo je kriv, da morajo ti rudarji sedaj sami nadaljevati boj? To je uganika, ki je večina nas ne more rešiti. Rudarji v teh okrajih jih seveda trdijo, da so prodani in s njimi vred upravljenca organizacija U. M. W. of A. Jaz seveda tega ne trdim, ker nimam nikake zveze s glavnimi in lokalnimi uradniki U. M. W., pač pa obsojam člane organizacije, da niso pritiskali na J. Lewisa in celi izvrševalni odbor, da bi podal izjavo, kakaj je bila zaključena pogodba, ki loči organizacijo, dočim so prej obljubovali, da se to ne bo zgodilo. Na vse zadnje so le šli sklepali pogodbo za zaprtimi vrati, kot se je to godilo na mirovni konferenci v Versajlu.

Če so v Washingtonu tako skovali železni zakon, da morajo rudarji sprejemati take pogodbe, bi naj bil Lewis to dokazal v svojem oz. rudarskem žurnalu U. M. W., da mu preti jela, ako ne sprejme pogodbe kot take. Ako bi bil res najboljši človek na svetu, kot so zatrjevali njegovi privrženci celo poletje, naj bi bil šel rajše v ječo, kot pa sprejel kak takega, kar škoduje vsaj organi-

zaciji, še bolj pa posameznim ti-sočem delavcem. Vsaj glodal naj bi bil na to, da bi rudarji prej glasovali kot ne podpisal pogodbe ali so se vrnilo delat. Torej bi mu šele lahko rekli, da je 100 odstotni delavski voditelj. Če bi bili delavci volili Howata, bila bi se stavka drugače končala.

V "New York Callu" sem čital, da je šla komisija delavcev U. M. W. do predsednika Berwind White Co., v New Yorku, ki je obstojala iz osem članov. Apelirala je tudi na župana mesta New Yorka, da bi pritiskal na predsednika premogovne družbe, da tudi ona družba podpisale klevelandko pogodbo in tako tudi družbi Frick in Rockefeller, ki imajo vpisanih 80.000 rudarjev, a nočejo podpisati unijske pogodbe. Mr. Berwind je odklonil deputacijo, in se na prigraviranje župana izrazil, naj gre deputacija nazaj v Pa., in sicer na Windber, kjer ima družba urad, če jih tam sprejmejo, da je pri volji govoriti pozneje. Deputacija se je izrazila, da se poda nazaj v New York, kjer bo piketirala glavni stan mr. Berwinda, predsednika družbe, kot so delali pred Belo hišo otroci političnih jetnikov.

S piketiranjem misli deputacija, da bo dosegla simpatije prebivalstva mesta New York, katere kupuje premog od te družbe za domačo uporabo in javne naprave. Kaj bodo dosegli pri kapitalistični upravi mesta New York, bo pokazala bodočnost.

Naša otočna naselbina je imela za nas prav trde čase. Ono leto pred stavko je bilo obravnavanje samo po dva dni na teden in še takrat niso delavci kaj pridali. Zasluzili, ker niso dobili vesov. Plače je bila vitrgana od 30 do 40 odstotkov. Sedaj pa nam kaže še šest mesecev stavitki. Pomislite, kaj to pomeni za družinskega očeta.

Rojaki so se sedaj pričeli seliti v naselbine s unijskimi rovi, nekaj pa jih gre nazaj na delo. Kompanija se ne zanese nanje radi bodočnosti in jim pravi, da jim ne da dela, ker so člani SNPJ in JSZ. Tukajnji poslovodje je rekel, da bo izčistil Slovence, nasti-va jih Kranjce, ker mislim, da ne pozna zemljevida in tako ne jedkov, zato pa ne ve, da kranjskega jezika ni, temveč je slovenski. Tako so govorili tudi njegovi podružniki, toda če rase trava na njihovih grobovih, društvo SNPJ št. 87 pa še obstaja in ravno tako klub št. 69 JSZ. Tudi njega se je lahko prime kak "flu", kajti človek je le človek. Res, da misli, da je danes še vse njegovo in njegovu podložno, naslednjega dne pa ga ni več med živimi. Bres dvoma pa je zadel našemu društvu hude rane.

Hudo je onim rojakom, ki imajo tu svoje domove, hoditi za delom drugam, ker to je zvezano s velikimi stroški, toda to se bo s časom premagalo. Tudi unijo bomo še imeli tukaj in povsod, ako ne sedaj, pa takrat, ko se delavci strežejo in volijo za konvencijo U. M. W. of A. delegate, ki bodo izvolili na krnilo, moše, da bodo v resnici pripravljeni boriti se za pravice delavcev.

O, rojaki, res tužno je danes v naši naselbini. Včasih je bilo vse živo, fantje in dekleta so se sprehajali ob večerih in nedeljah ter prepevali pesmi. Vse naokrog so bili v gručah po cestah, slasti pred kino gledališčem, sedaj pa je vse prazno in mrtvo. Na cestah ni življenja, akabi se bojijo na svetlo pokazati svoje obraze, dobro vedo, da so oni zakrivil, da ni prišlo do sporazumenja s podjetniki teh okrajev.

Toda rojaki, ali naj valed tega poraza omagamo? Ali naj gremo po cesti nizdol, ki pelje s sušnost? Ne, nikakor ne, nočemo osramotiti naših pionirjev, ki so povečali svoja življenja delavskemu gibanju za strokovno in politično organizacijo. Naša dolžnost je, da nadaljujemo njih delo, ne glede na to, če kdo ne dobi dela pri kak družbi, ki ima za superintendenta navadnega bedaka. Za svojo deo se moramo boriti, ki prosimo za kosček kruha in če se nečemo bojevati, je toliko, kot bi ga ji ne hoteli dati.

Bodimo radikalni za naše pravice in spoštujemo postavbe, naši tlačitelji jih ne spoštujejo, a delujmo, da jih bodo morali spoštovati. Ne bojmo se človeka, kot pravijo Angliji "Don't fear the man", ki je iz enakega mesa kot smo mi, pa naj bo ta človek delovodja katerekoli družbe ali najvišji sodnik zveznega sodišča. Slovenski rojaki te naselbine, ostane pogumni, ako vam odklanja-je dele, ste lahko prepričani, da ni imela krivih družb ob času

stavke z vami nikake materialne škode, če spadate k naprednim društvom, je to v korist vam in vašim družinam, ker 100 odstotna Amerika, to se pravi njeni zastopniki, ki so bili izvoljeni dosežajo in imajo pri vsaki deseti basedi demokracijo na jeziku, še niso imeli toliko toplot v svojih areh do njih delav-ljanov — delavcev, da bi sprejeli zakon, ki bi nadomestil podporni družstva. Imamo sicer odškodninski zakon, toda še ne po vseh državah in tudi ne za vse ljudi, kot bi morali biti v slučaju jetike in starosti.

Rojaki, pričnimo z delom za socializma s podvojeno silo. Ta stranka nam garantira, da bodo podporna društva nspotrebn, kar boste videli iz programa, ki ga stranka letos ponovno izda pred volitvami.

Te leto smo imeli v Herminieju še 2 do 3 angleška govornika, ki so bili poslani od stranke in sedaj, dne 22. oktobra, nekaj dni pred volitvami, dobimo sodruga Williama H. Henryja iz Indiane, ki je kandidat za zveznega senatorja v isti državi. On je očki prijatelj sodruga Deba, v mladih letih sta živela skupaj in ko je bil sodrug Deba v atlantski ječi, ga je s. Henry največkrat obiskal.

Slišali boste torej nekaj posebnega in ker je shod ravno na nedeljo, je dana prilika, da pridete v velikem številu tudi iz drugih naselbin. Shod se bo vrtil ob eni uri popoldne in nemški ali pa slovenski dvorani. Nemška dvorana je na zahodnem delu naselbine in ker je tam večina Angležev, ki so tudi potrebni te hrane, je pripojljivo, da bi tam občudovali ta shod. Tam je tudi več prostora sunaj dvorane, v slučaju, da bi prišlo toliko ljudstva. Na tem shodu bomo tudi vse rastlinske glade volitev, da rojaki ne bodo zavrgli svojih glasov radi nepoznavanja socialističnih kandidatov.

Apeliram na sodruga in simpatizirajoč socialistična stranke, da pridejo na dan volitev domov in soto, kjer delajo nedelje proč od tu. Volilen dan bo praznik za delavce in to je največji od vseh 364 v letu. Škoti 364 dni na tpejo, 365. dan pa jim vrnilo šilo za oghlo.

Ko bodo delavci spoznali meščanske, takrat se bo lahko govorilo o smagi. Rojaki, ki mislite oditi od tu, bodite v naselbini še par tednov — do volitev. Ne se-rite se v tem času, ker če to storite, boste izgubili pravice do glasovanja. Biti morate namreč nastanjeni v kraju 60 dni, predno i-mate pravico do glasovanja. Samo vsakih šest let imamo priliko, da volimo senatorje. Pokažite, da ste občutli bliš sedanjih par let in da ni vaša nezadovoljnost samo na jeziku. Pokažite voljo za izboljšanje položaja. Napovedovali so prosperiteto in dobro življenje, katero govorjenje se je izgubljalo na vogali, ko so agitirali sebi v korist, ali vse te obljube so jim ostale le na jeziku.

Pojdimo jih med staro in obrabljeno šaro, izvolimo na njih odgovorna mesta, moše, ki bodo res ljudski služabniki, ne pa izkoristevalci, povzročevalci vojne in vsega gorja, ki ga mora ljudstvo nositi. Uvoda je v rokah volilcev. Pravite, da gre počasi! Zakaj pa gre v državi Wisconsin hitro naprej, zakaj ima sedaj Nemčija 180 socialistov v parlamentu. Zato, ker so bili tepeni, šele ko jih je kapitalizem popolnoma uničil, so prišli do spoznanja. Po takih potih hočemo hoditi tudi mi, Američani.

Rojaki, če se ne oprite dela prostovoljno, bomo korakali po isti poti kot je korakala Evropa, oz. njeno delavstvo. Socializem je neizogibljiv, a prusaštvo se je začelo raspati tudi v tej defeli. Ako se ne zavemo pravočasno, nas nekaj doleti, enajsta ura se že bliža. — A. Ewrali.

SLIKE IZ NASELBIN.

Thomas, W. Va. — Na Thomasu so zavladale razmere, kakor nih gotovo še ni bilo tu. Kdor hoče iti opravljati stavkarsko delo, se mora podpisati na neko listino v navzočnosti dveh priž, s čemur se zaveže, da ne bo nikdar več pripadal k kaki uniji ali društvu, ki mu sabranjuje delati ob času stavke. Kompanija mu tudi vsame od vsakih 14 dni po \$20 od vsakega plačila, toliko časa, da se nabere skupaj \$100, katere pridržijo kompanija na uradu. Sto dolarjev služi kompaniji, da jih vzame za sebe, ako bi delavce pustil dela, ki se ga je obvezal opravljati, ali če kako krši svojo pripravo.

Človek, sedaj premisli, kam pride oni, ki podpisajo tako listino. Ljudje se selijo odtod, kamor le kdo more, saj je vednar boljše biti lačen, kakor pa podpisati ob-sodbo zoper samega sebe. Lahko so veseli vsi tisti, ki so šli od tu, kajti še pri društvu bi ne mogli biti, če bi tu ostali. Ali nam kaj dajo kompanije, če kdo oboli? Kompanija ima samo takrat človeka rada, ko je zdrav in močan, da zanj lahko gura, ko pa opeša, ali ga vrže na postelj bolezni, tedaj si pa človek pomaga sam. Še sem tu na Thomasu, ali v kratkem odidem tudi jaz za delom. Orodja pa ne bom vzel precej iz rova, dokler ga mi družba ne vrže ven. Že dve obvestili imam, da moram iti iz stanovanja. — Fr. E.

Slickville, Pa. — Kot povsod je tudi pri nas končan boj proti brutalnim baronom, seveda, naš boj je bil zastoj. Uspeh je le v toliko, da trpimo še veliko več kot prej. Po oni strani nas zasme-hujejo bosi, od druge strani pa nas napadajo unijski delavci in nas smatrajo za stavkokeže.

Mi smo storili svojo dolžnost, stopili smo v njih vrste, da bi si priborili boljši kosček kruha in vstrajali do zadnjega. Mesto uspeha imamo poraz. Kdo je kriv temu? Jaz kakor vsi trpin, mislimo, da mi ne. Unija je izdala galo vsi za enega in eden za vse, ali sama je pogazila ono vablivo geslo. Kdor more izreči des naslo kritiko, ako pomisli, da nismo sami krivi. Pred dobrim mesecem so tisti, od katerih nismo najmanj pričakovali, vzeli krampe in lopate ter šli v rove, kaj nam je bilo storiti drugega, kot da smo šli tudi mi? Simpatija do njih, ki smo jo po desetih letih od prevare sem zopet dobili, se je razprila v nič. Ne samo mi, tudi oni bodo trpeli na posledicah prihodnje leto, če ne bodo imeli tolikega uspeha.

Po vsi svoji moči sem agitiral za stavko, ko je bil čas za to in rači moram, da s uspehom, sedaj pa mi drugi grozijo, naj ne hodim v unijske rove, ker sem tu pričel z delom, kot se pričeli drugi. Bili smo pripuščeni sami sebi in nihče se ni zmenil za nas.

Na zadnji unijski seji so nam rekli, naj vzdržimo do prihodnje upomadi, tedaj da bomo gotovo pridobili kaj. Zatoj je tako govorjenje, samo pomislijo naj, v kakem položaju se nahajajo naše družine. Brez centa in brez stanovanja, brez gmoine in moralne podpore, kako naj bi vzdržali? Za podporo je bila le obljuba, "prihodnji teden boste dobili". So nam rekli, a tistega tedna ni bilo.

Zalostno je, če človek pomisli nazaj, kako trdni smo bili v stavi-ki, s trdnim zaupanjem v bratsko pomoč smo rli v bodočnost. Pridobili smo le razočaranje in se vpraševali, kdo je kriv poraza. Vsek naj odgovarja na to vprašanje sam. — L. P.

IZ SOVJETSKE RUSIJE.

Trpičenje prebivalcev in vstaje v južni Rusiji, ki jih je razglasila v kričeh vseh "New York Tribune", so uradno zanikane. O kakih nemirih ni sluha in tudi nikaka flota ne križari po Črnem morju, kot je razširilo vesti-ameriško časopisje.

Rusko-japonska pogajanja. — Iz Čite poročajo: Delegacija Daljnovostočne republike pod vodstvom Jansona se je sešla v Čancunu s zastopniki japonske in kitajske vlade v svrhu pogajanj.

Vprašanje priznanja sovjetske Rusije po Kitajski je pred kitajskim parlamentom kot poročajo iz Čite. Delegati zahtevajo takojšnje priznanje sovjetrov.

Rusko-danska uvozna in izvozna družba. — Gospodarski odsek ljudskega komisarijata vodi pogajanja z dansko skupino, za ustanovitev družbe z zgorajnim imenom. Sedež družbe naj bi bil v Moskvi, delnice pa naj bi v več kot polovični meri lastovala sovjetska vlada.

Zračna črta. Vladostok-Petrograd. — Ljudski komisariat je obvestil komisariat za inozemstvo, da bo izdal delnice, s katerim denarjem naj bi se ustanovila družba za zračno službo med Petrogradom, Čarkovom, Kije-vom in Odoso ter Taikentom in Vladivostokom.

Grajenje pristanišč in vodnih kanalov. — Iz Moskve je odpotovala komisija v Nikolajev, ki se bo informirala o stanju pristanišča in proučila potrebno popravila. Beloserski kanal je bil pričet v letu 1917 in bo dograjen še to jesen.

ZDRUŽENJE DELAVSTVA V NEMČIJI.

Med žalostnimi vestmi, ki so dospеле zadnje tedne iz Evrope, je tudi razveseljiva vest, ki pripoveduje, da sta se v Nemčiji združili dve največji delavski stranki: večinska socialistična stranka in neodvisna socialistična stranka. Tako se je ustanovila največja delavska stranka na svetu, akoravno je nemška komunistična stranka ostala zunaj te združitve.

V obeh strankah je dva miliona rednih članov v državnem zboru imata sto osemdeset poslancev, ali okoli ene tretjine od vseh mandatov. Lahko se reče, da reprezentira okoli štirideset odstotkov vseh volilcev v Nemčiji in da ima pod svojo kontrolo skoraj vse mestne uprave.

Povojne razmere so povzročile tudi v Nemčiji, da se je delavstvo pocepilo v tri stranke. To pocepljenje delavstva je povzročilo, da nemško delavstvo ni doseglo več, ko je bil kajzer spoden in proglašena nemška republika, ampak je moralo celo parkrat braniti republiko pred povratkom kajzerja in drugimi monarhističnimi spletkami.

Upati je, da je zdaj tega pocepljenja konec in da pride nova doba za nemško delavstvo. Pričele se bodo uvajati preosnove, ki so neobhodno potrebne v prehodni dobi za udejstvenje socializma. Večino nemškega ljudstva tvorijo faktično delavci. Ta večina bi se bila že pokazala v državnem zboru, da ni bilo nesrečnega pocepljenja med delavstvom. Zdaj je pot odprta za konstruktivno delo v korist nemškega delavstva, sploh v korist vsega delavstva na svetu. Sadov, ki jih prinese združenje nemškega delavstva, bo deležno tudi delavstvo v drugih deželah. Izvršene bodo še zmote pri tem konstruktivnem delu, kajti tudi delavci niso nezmotljivi bogovi, ampak so ljudje, ki so podvrženi vsem zmotam. Ali zmote se lahko popravijo in sicer hitro popravijo, ako je delavstvo združeno, če je delavska fronta enotna. Delavstvo vsega sveta je pozdravilo z veseljem združenje nemškega delavstva, ker obeta, da kmalu postanejo stiki med francoskim, belgijskim in nemškim delavstvom tako tesni, kot so bili pred izbruhom svetovne vojne. V tem tesnejšem mednarodnem združenju delavstva so pa garancije, da delavstvo prodre na celi črti s svojimi zahtevami in cilji, ki so s kulturnega in civilizatoričnega stališča neprecenljive vrednosti za vso človeško družbo.

PROČ Z NEDIREKTNIMI DAVKI.

Dobičkarji, mešetarji in drugi, ki ne živijo od dela svojih rok, ampak za katere delajo tisoči in tisoči pridnih delavcev, hočejo natveziti ljudstvu, da je nedirektni davek najbolj pravično razdeljen, po katerem so obdavčene življenske potrebščine. V resnici je pa tak davek največje breme za ljudstvo.

Na pr. če je davek naložen na sladkor, kavo, moko, sukno, čevlje in druge neobhodno potrebne življenske potrebščine, tedaj nosi ljudstvo skoraj vso davčno butaro. Jasno je kot beli dan, da je Rockefellerjev želoceč ravno tako ustvarjen kot od drugega človeka. On ne bo več konzumiral živeža kot navadni delavec. Čevljev bo pa raztrgal mogoče še manj kot težak, ki opravlja trdo delo. Miljonarjev je v primeri z delavnim ljudstvom toliko kot nič.

Nedirektni davki na življenske potrebščine obdavčujejo le konzumente in ker je med konzumenti največ delavcev in farmerjev, udarijo taki davki najbolj ljudstvo.

So pa predmeti, ki služijo luksusu, ki bi pa bili lahko obdavčeni, ker jih nihče drugi ne kupuje kot bogati ljudje. Z nedirektnimi davki na življenske potrebščine pa proč, kajti če se obdavčijo dohodki milijonarjev in bogatih korporacij primerno, so davčni dohodki tako visoki, da se lahko krijejo vsi vladni stroški in odplačujejo še vojni dolg.

Davka na življenske potrebščine ne zagovarja nihče drugi, kot oni, ki bi radi videli, da vse davčno breme nosi le ljudstvo.

Davek na življenske potrebščine pa nima le te lastnosti, da podraži potrebščino za toliko, za kolikor je obdavčena, ampak profitarji jo podraže veliko bolj, da tako pomnože svoje dohodke na račun ljudstva.

Datum v obkroju n. pr. (Okt. 31-22) poleg valoga imena na naslovu pomeni da vam je o tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam ne utvori list.

ZDRUŽENJE DELAVSTVA V NEMČIJI.

Jurkica Agićeva.

Povest.

Hrvaško spisal Ks. Šandor Gjalaki.
Prevel Fr. Orel.

(Dalje.)

Uro kasneje je dospel iz Gorpiča odgovor, da se pristav Smiljanec, opasno bolan, nahaja v Gleichenbergu. Malešević je brzojavil v Gleichenberg.

Prvo novico, ki jo je naslednjega jutra izvedel v Zakunju, bila je ta, da se je z ravno dospelim kanizkim vlakom pripeljal tudi mrtev potnik, ki je med vpenjo umrl v kupeju. Maleševića je zabolelo pri srecu, obšla ga je slutnja, da-li ni ta potnik Smiljanec.

Čez nekoliko trenutkov je zrl v rumeni, od sušice povsem izpiti obraz mrtveca, kateremu je po lepi, črni bradi še viselo nekaj strjene krvi. Spoznal je Smiljanca.

XXVIII.

Naslednjega popoldneva se je izvršila preiskava. Želela je okoli treh v konferenci sobi v šolskem poslopiju, a o mraku je Jurkica že izšla iz dvorane. Navidezno je izgledala precej mirna. Prevladalo jo je nek nenavaden mir, rekel bi: neko ravnodušje. Ali v resnici bila je to duševna in telesna potrtost, — skrajna napetost duše, kjer se potrebuje malo sile, da alično prenapeti žici počti ter se zlomi. Povsem jasno jej je bilo, da je izgubljena. Priče Nalješkovici, Garašev, Levi in Kohn so jej pritrdile v lice (Žunić je bil tako odredil). Prvi, da je nekega večera naletel nanjo v družbi s Smiljančevim v položaju, — poslušajte to pripovedovanje, je revica Jurkica valed sramote padla skoraj v nezavest. Kaj pa še je Garaševa in Levijeva izjavila! Še sedaj se je ubogo dekletko treslo, kakor v mrzlici, ko je morala misliti na te izjave in na strašno obdolžitve, ki so jo jej naprtili. Ko jo je Žunić vprašal, da-li pripoznava ta dogodek pri klavnici ter jej je točno navedel dan in uro, — je prišla ona v tako zadrego, da ni mogla povedati, da je bila ravno onega leta dne ob oni uri na gradu pri gospej Radmanovićevi. Ah, oni dan! Odprta nebesa tajinstvenega blaženstva je imel oni dan za njo! Sirotica se ga je spomnila tako pogosto in tako rada, — a ti sločinec so jej spomin onega dne spremenili v tako grozoto.

— Kaj naj ukrenem? — se je vpraševala mladenka venomer ter se v svojej sobi za pisalno mizo. — Kako naj uredim? — in podprli si glavo ob laket je gledala mrtvo v pusto daljavo. S hladnimi prsti si je popravi la se daleč nazaj s čela. "Tako ne sme ostati!"

In zopet so se jej vrtili spomini iz razprave. Vsake malenkosti se je spominjala. V duhu je zopet gledala, kako si je Žunić gladil svoje brke in mnogo korakal po sobi, kako sta Levi in Kohn vsako toliko pravila, da svoje trditve zmoreta podkrepiti tudi s prisego, kako je Nalješ-

iković pokleknil ter se jej ni upal pogledati v oči, kako sama ni mogla ničesar odgovoriti, ampak vedno govorila: "Jaz ne znam ničesar," in kako nemarno je podpisala zapisnik, kakor da se stvar ne tiče nje. Ah, — vse, vse se ji je zopet predstavilo pred dušo in ponovno se je povpraševala z obupnim glasom: "Kaj sedaj?!"

Naravno, prva misel ji je bila samomor. A velika ljubezen do roditeljev in vaa njena mladost sta se protivili temu koraku takoj začetkom. A naposled tudi njena mehka, slovanska nprav, izkušena v trpljenju, se ni mogla spriznati s to mislijo. — "Smrt! Ne, ne! Kaj bi oče, — a še le mati! A sedaj live lahko brez moje podpore. Oče ima lepe dohodke. Ne, ne, — naj jih le ima, tem čim bi ga ubila. Še le s tem bi potrdila, da so obdolžitve resnične, dala bi jim povoda, da me obrekujejo še po smrti. Gorjet! Take obdolžitve! Vae so mi vzeli, vae! Kaj hočem, kaj naj ukrenem!" — Njena razburjenost in mrzličava razdraženost sta jej zopet vzplamteli. Najnevarnejše njeno duševno stanje je stem ponehalo. Spustila se je pred raspelo na kolena in začela glasno moliti. Ali v tej molitvi je bila vaa zmehčana. Nje ne misli so ji prehajale od samomora na Maleševića, svoj dom in tako dalje. Naposled se je domislila svoje mladosti, na učiteljske, na one dobre njene učiteljice, šolske sestre. Silno hrepeneje je je obšlo po oni krasni, srečni dobi. Oh, kako divno je bilo v onih ožjih celicah, v onih dolgih, svetlih dvorinah, v onih temnih kapelicah in tajinstvenih molilnicah, — oh, srečna, brezkrbna doba! Še vedno tako klečeje na kolenuh je prenehala z molitvijo in se izgubila povsem v svoje misli. Niti opazila ni, da je sobarica prinesla svetilko; videla je le, kako blaženo gleda razpeti Odrčenik k nebu. Jedino tega si je bila v svesti, da te oči žare nekimi nadzemljakim sijajem, ter upiraje svoj goreči pogled v križ, jo je najedenkrat obšla silna gorečnost. Vstavi se vzkliknila glasno: "Kaj? — tja, tja pojdem! Tam se ne odpirajo vrata takim strupenim pojavom sveta. Stariši me bodo tudi tam lahko videli, s mati Kresenčijo — kako radostno me vsprejme! Da, da, tja!" — Prekinila pa je v te svoje misli. Spomnila se je Hanibala. V tem hipu ji je zatrepetalo srce. Bil je to trenutek, v katerem je pozabila na vse svoje boli. Ta sam trenutek ji je bil tako dolg, tako veličasten, tako srečen. Niti slišala ni, da je nekdo potkal na vrata. Na pragu se je prikazal Žunić.

Ako tudi vas motim, in četudi sem vam grozen človek, vendar sem prišel, da se prepričate, kako nesrečnega se čutim, ker mi je moja služba naložila tako težak nalog proti vam, za katero norim ljubezni, — da, jaz vas ljubim, — in ravno zato vas moram edini jaz rešiti, — odvisno je samo od vas.

Jurkica ga je prezirno in besno premotrla od nog do glave. "Je-li možno — po vsem tem! Oh, kako je nesramen!" — je pomislila sama pri sebi ter poskočila k električnemu zvoncu, da pozove služabnika ali sobarico.

— Počakajte! Jaz bom kratek, ker uvidevam, da ste —

(Dalje prihodnjaj.)

Frank Haller:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Is švedščine preložil F. J.—o.

(Dalje.)

Vei so se odzvali z velikim navdušenjem vojvodovemu pozivu, napiljali so Filipa, šampanjec je tekel v potokih in Filip se je komaj ubranil, da ga niso dvignili na ramena.

Čez pol ure sta se veliki vojvoda in vojvodinja Olga poslovila od vesele družbe. Še enkrat sta stopila pred Filipa, veliki vojvoda ga je nekaj časa molče opazoval, nato je pa rekel:

"Vi ste vedeli, kdo sem, vedeli ste, kdo je velika knežinja, kdo je njen brat — tudi njemu ste rešili — Hamburga šeljem — Vi ste oni, ki ste držali v rokah niti naše usode — Recite mi samo nekaj, dobri genij in upravitelj potov nasode, ali mogoče tudi veste, kdo je ta, ki je vzpikoril špekulacijo s minorčanskimi državnimi papirji? Ravnokar sem govoril s soprogo o tej zadevi!"

Gospod Filip Collin se je uljudno zasmejal in rekel prav zadovoljno:

"Toda, prosim, vas, visočanstvo, tudi to vam lahko povem, saj sem tudi to bolj jaz —"

(Konec tretjega dela.)

IV. DEL.

Moč, oblast in stija.

Prvo in zadnje poglavje, v katerem gospod Collin pri dobri volji zapusti Minorco.

Bilo je komaj devet, ko se je zbudil drugi dan gospod Collin v kajuti je takoj ni mogel identificirati. Zunaj so grmeli zamolčki strelji, ki so ga gotovo prebudili, a obenem pojasnili, kje se pravzaprav nahaja.

Na krovu ruske oklapike "Čer Aleksander" se je prebudil, na ladji, kjer je praznoval včeraj sijajno poroko, kjer je bil osebni gost ruskega velikega kneza Mihajla Nikolajeviča!

Začivilgal si je zadovoljno pesem, akoč iz postelje, oblekel se z največjo naglico, niti pogledal ni svoje obleke, ki ni bila prav primerna za take svečanosti, toda kaj zato?

V par minutah je bil Collin na krovu. Solnce je sijalo, vel je ugoden veter in lepo jutranje nebo se je modrilo v veličanstven oboku nad Minorco. Filip je imel jako čudne občutke. Zdelo se mu je, da mu je deževalo v možgane — in to šampanjski dež, ali nekako alično hladilo.

Vesel in vedno dobro raspoložen mornariški častnik, kolega iz sinočnje krokarije, je stopil pred Collina, salutiral in rekel:

"K vam sem hotel, gospod profesor, njegovo visočanstvo, veliki knez bi rad popil v vaši družbi svoje oblatno jutranje pivo."

Filip se je glasno zasmejal. Ni se mogel premagovati, spomnil se je ene čaše piva v mali gostilni v Hamburgu. Torej svojih starih in dobrih navad veliki knez ni spremenil. Spomnil se je resnih in trenih švedskih pomorščakov in pomislil, da bi dobri knez ne spadal v njih družbo.

Nasel je velikega kneza pri jutranjem pivu in to na mestu, ki po vojaških pravilih ni pripravno za pivate namene, namreč gori na poveljniškem mostu. Veliki knez je sprejel Filipa z zadovoljnim nasmehom in pokazal z roko na razna hladilna jedila in pijače, ki so bile razstavljene zapeljivo po mizi.

"Proketo, hladno jutro!" je rekel. "Žejem, grozovito sem žejen! Kako ste spali? Poslušajte me, dragi gospod!"

"Hvala!" je rekel Filip in se naklonil. "A, to so imenitne stvari! Kakor nalašč za moje dananje kotranje občutke! In kaviar — kolosalno!"

"Da kaviar, in stavim: svojo glavo, da je najboljši, ki ste ga kedar jedli, ako tudi ne poznate samodržice vseh Rusov, ako tudi njemu niste rešili tako mimogrede življenja."

"Te časti še nisem imel!" je odgovoril Filip. "Toda, sedaj, ko poznam njegov kaviar, se bom trudil, da pridem tudi do take prilike!"

"To je pa njegova vodka," je rekel veliki knez, "poskusite, ako vam ugaja."

Filip ni odgovoril ničesar na to vprašanje, pač pa je pobočno zaprl oči, a usta odprl ter potopil akoni grlo počasi in s užitkom čezko vodko. Nepotrebna so bila kneževa pojasnila, da kaj takega še ni pil, pa bržkone tudi več ne bo. Na to je svrnil kozarec piva,

popil še čelico vodke in zaužil z veliko slastjo tri kruhke, obložene s kaviarjem; kar je velikemu knezu jako ugajalo.

Potem se je udobno nametnil na stolu, se oddahnil in si prižgal cigareto.

Veliki knez se je spomnil nečesa in rekel:

"Da, da, iz novodoile ladje so a signali uprskovali za vas!"

"Za mene? Iz novodoile ladje?"

"Da, tako pred eno uro je prišla v pristanišče neka angleška jahta 'The Petrel'. Na krovu se vozi neki Jud. Pogledjte, tam v pristanišču je!"

Filip je pogledal proti pristanišču. Sedaj čelo je videl, kako daleč leži "Čer Aleksander" zunaj in zapeni je bilo jahto s angleške zastave. Potem je pa pogledal velikega kneza, katerega ni razumel.

"Jud?"

"Da, Isaac, ali tako nekako!"

"Isaac?" Torej tudi Isaac je tu! Kaj, vraga, ali roma vas svet na Minorco. Kaj vendar hoče?

"Pradaj je, ali smo vas morda videli? Bil je jako razburjen. Na vaši jahti so mislili, da so vas uporniki ujeli in ubili. Prosil nas je pomoči, da vas rešimo."

"Lahko si mislim, kako je moral biti razburjen in preplašen kapitan Dupont," je rekel Filip. — "Vsi potniki so mu izginiti iz krova!"

"Odgovoril sem, da ste na mojem krovu. Jud je prošil, da naj vas takoj poljemo na njegovo jahto. Rekel sem, da morava poprej popiti pivo; zdelo se mi je pa, da možakar ni razumel moje odgovora."

Filip se je zasmejal:

"Ali je še kaj reklet?"

"Da, še nekaj je govoril in zdelo se mi je, da se je hotel precej neleskavo izraziti o vaši osebi, pa si je to premislil. Gotovo je imel preveč respekta do mojih kanonov."

"Jako varjetno!" je odgovoril Filip. "Ako se ne motim, jih dobro pozna, ker so njegovo delo!"

"Njegovo delo? Moji kanoni!"

"Da, ker ima večino akcijske družbe Vickers in Maxim."

Veliki knez je presenečeno zaškilgal.

"Torej možakar je na ta način še dosti bogat!"

(Dalje prihodnjaj.)

Daljšati list je stla, s katere računa vaš nasprotnik.

Za vas chicaške ženske, ki ste hišne gospodinje!

Mleko, ki je popolnoma varno in čisto! Mleko, ki je vsakozni bogato in polno smetane! Mleko katero je vedno pripravljeno za rabo!

Ako gospodinje žele dobiti tako mleko, tedaj vzemite Bordenovo evaporirano mleko.

Bordenovo evaporirano mleko je pripravljeno strogo s časom v največji tovarni mleka v Ameriki. To vam jamči, da dobite pravo varnost v tej glavni hrani, ko jo kupite.

Vsaka krava v Bordenovih čredah je redno preiskana od izvedenca. Od vsakega kmeta, ki prodaja mleko Bordenu se strogo zahteva, da pazi na čistost. Vsak palec prostora, kjer se pripravlja mleko je stalno pod nadzorstvom.

Mleko različnih pasmi živine je vrejeno tako, da se dobi iz njega najboljšo vrednost hrane. Vsak del Bordenovega evaporiranega mleka je preiskuen ponovno predno je odposlano trgovcem. In tako gride v vašo shrambo v zaprtih posodah katere ohranijo vao varnost.

PRAVO MLEKO IZ DEŽELE Z VSO SMETANO PUŠČENO V NJEM!

Za vsako domačo hišno porabo daje Bordenovo evaporirano mleko najboljši uspeh. Je bogato in polno smetane — iz njega se napravijo dobra jedila. Vi ga lahko rabite vsaki dan za kuho in kavo, jamčeno po kakovosti, gotovo v svoji čistosti.

In vendar ne stane nič več!

Te posebne Bordenove vrste, ki so zapadene pri oddaji tega varnega, bogatega mleka, so naravno vzrok višjih produktivnih trolkov. Če ravno stane vašega gročarista nekaj več, vam on vseeno da to Bordenovo za enake cene drugih enakih vrst mleka, ker ve cuniti vrednost zadovolj-

nega odjemalca. On se zanala na Borden, da mu preskrbi najboljši trg. Naj bo vaše navadna stvar, upratiati vašega gročarista po Bordenovem evaporiranem mleku. Vsak gročarist v Chicagu vam lahko postreže s "čistim mlekom z vso smetano v njem".

VAŠ GROČERIST GA IMA!

Borden's
UNSWEETENED
EVAPORATED
MILK

